

Parlamentul
Republicii Moldova

CSN 06 nr. 416

14.12.2023

Comisia securitate națională, apărare și ordine publică

Raport asupra proiectului de Hotărâre privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova (nr.418 din 24.11.2023)

În conformitate cu atribuțiile funcționale stabilite de Regulamentul Parlamentului, Comisia securitate națională, apărare și ordine publică, a examinat în cadrul ședinței sale din data de 14 decembrie a.c., proiectul de Hotărâre privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de către Președinta Republicii Moldova.

Potrivit autoarei, elementul fundamental al prezentei Strategii de securitate națională este transformarea Republicii Moldova într-o țară cu o economie performantă, protejată de un sistem național de securitate modern, susținută de instituții guvernamentale puternice și de un serviciu public edificat în baza unor înalte standarde de responsabilitate, integritate și eficiență.

Astfel, actuala Strategie de securitate națională va deveni un document de referință pentru toate autoritățile publice centrale și locale cu abilități în domeniul securității și apărării naționale.

Prezenta hotărâre va intra în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Totodată, la data intrării în vigoare a acesteia, va fi abrogată Hotărârea Parlamentului nr.153, prin care a fost aprobată în 2011 precedentă Strategie a securității naționale a Republicii Moldova.

În vederea asigurării unui proces transparent de examinare al inițiativelor legislative înregistrate în circuitul legislativ, la data de 4 decembrie Comisia a desfășurat consultări publice deschise asupra prezentei Strategii, la care au participat fără restricții toți doritorii din cadrul autorităților publice, mediului academic, organizațiilor neguvernamentale naționale și internaționale.

De asemenea, prezentul proiect de hotărâre a fost avizat de către comisiile parlamentare permanente, direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului, Centrul Național Anticorupție și Guvern.

Deciziile argumentate ale Comisiei asupra obiecțiilor și propunerilor înaintate se conțin în sinteza amendamentelor, care împreună cu proiectul redactat sunt părți integrante ale prezentului raport.

În rezultatul dezbaterilor, cu votul majorității membrilor săi, Comisia se pronunță pentru adoptarea prezentei inițiative legislative de către plenul Parlamentului.

Lilian CARP
Președintele Comisiei

Ex: Vitalie Lungu
consultant principal
022 820 519
vitalie.lungu@parlament.md

H O T A R Â R E

privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova

Parlamentul adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. – Se aprobă Strategia securității naționale a Republicii Moldova, conform anexei.

Art. 2. – Guvernul va ajusta programele naționale și planurile de acțiuni la obiectivele, prioritățile și politicile expuse în Strategie.

Art. 3. – Consiliul Suprem de Securitate va monitoriza implementarea Strategiei și va prezenta anual Parlamentului un raport în acest sens.

Art. 4. – Prezenta hotărâre intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Art. 5. – La data intrării în vigoare a prezentei hotărâri se abrogă Hotărârea Parlamentului nr. 153/2011 pentru aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 170–175, art. 499), cu modificările ulterioare.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

STRATEGIA securității naționale a Republicii Moldova

Viziunea Președintelui Republicii Moldova

Cetățenii Republicii Moldova și-au manifestat în repetate rânduri voința fermă de a trăi într-o societate democratică și pluralistă, în care statul să acționeze în interesul tuturor. Viziunea Președintelui Republicii Moldova asupra domeniului de securitate a statului (în continuare – *Viziune*) reflectă această voință și subliniază angajamentul național pentru o țară europeană democratică și prosperă, în care oamenii să trăiască în siguranță și pace.

Viziunea este parte integrantă a Strategiei securității naționale a Republicii Moldova.

Elementul fundamental al Viziunii este transformarea Republicii Moldova într-o țară cu o economie performantă, protejată de un sistem național de securitate modern, susținută de instituții guvernamentale puternice și de un serviciu public edificat în baza standardelor înalte de responsabilitate, integritate și eficiență. Pentru implementarea Viziunii se va lucra împreună cu partenerii de dezvoltare ai țării.

În vederea realizării Viziunii se vor urmări:

- *intransigența în afirmarea valorilor democrației reprezentative*, construite în baza principiilor egalității și libertății, respectării demnității umane și statului de drept;

- *promovarea unei societăți civile vibrante și pe deplin implicate și stimularea unui parteneriat strâns între instituțiile statului, sectoarele neguvernamentale și privat și diaspora moldovenească;*

- *dezvoltarea și reformarea instituțiilor de aplicare a legii și de înfăptuire a justiției* pe principiile respectării drepturilor fundamentale ale omului;

- *pregătirea asiduă a țării pentru aderarea la Uniunea Europeană*, la orizontul anului 2030, îndeplinind în mod proactiv condițiile necesare;

- *dezvoltarea unui sistem de securitate și apărare profesionist și modern*, finanțat în mod adecvat, capabil să asigure temeinic securitatea națională;

- *întărirea controlului civil asupra întregului sistem de securitate.*

Aspirații

Republica Moldova își vede viitorul ca fiind:

- un stat consolidat, apărat, prosper, democratic, în care toți cetățenii își pot realiza în mod liber întregul potențial individual;

- un stat care protejează drepturile fundamentale, asigură securitatea și condiții favorabile pentru realizarea nevoilor cetățenilor săi;
- un stat care exercită controlul deplin asupra teritoriului său recunoscut internațional;
- un stat membru al Uniunii Europene care contribuie, pe măsura resurselor disponibile, la dezvoltarea și sustenabilitatea proiectului european;
- un stat care protejează mediul și contribuie la conservarea naturii pentru generațiile viitoare.

Provocări: evaluare, implicații și imperative

Europa trece prin transformări politice, economice și de securitate profunde, care vor defini pentru deceniile următoare atât viitorul continentului, cât și cel al Republicii Moldova. Doar prin efortul comun și continuu al instituțiilor statului, al societății civile, al sectorului privat și al tuturor cetățenilor, din țară și din diasporă, pot fi asigurate securitatea durabilă, pacea și prosperitatea în Republica Moldova.

Aceste deziderate naționale se afirmă în cel mai periculos, de la obținerea independenței, mediu regional de securitate. Continentul european este zguduit de cea mai mare conflagrație din ultimii 75 de ani. Prin agresiunea totală împotriva Ucrainei, Federația Rusă urmărește distrugerea statalității și a națiunii ucrainene și, în consecință, extinderea posesiunilor sale teritoriale. Însă ambițiile Moscovei nu se limitează doar la Ucraina. Politica agresivă a Federației Ruse are puternice valențe regionale. Astfel, acțiunile sale ostile transformă procesul de consolidare accelerată a capacităților sistemului de securitate și apărare al Republicii Moldova într-un imperativ strategic.

Republica Moldova resimte puternic efectele invaziei neprovocate și nejustificate a Federației Ruse în Ucraina. Se înregistrează în continuare un flux fără precedent de refugiați. Rutele tradiționale de transport de mărfuri au fost afectate în mod substanțial. La acestea s-au adăugat acțiunile deliberate ale Federației Ruse de a slăbi Republica Moldova, pentru ca, ulterior, să preia controlul politic și cel economic asupra țării.

Federația Rusă a intenționat să își creeze, prin utilizarea forței, un coridor terestru de acces către Republica Moldova. A recurs la șantaj energetic, reducând considerabil livrările de gaze naturale către țara noastră, cu scopul de a pune presiune pe Guvern și pe întreaga societate. A întreprins acțiuni de destabilizare a țării prin intermediul atacurilor cibernetice și al campaniilor de dezinformare, precum și prin acțiuni de perturbare a ordinii publice. De asemenea, Federația Rusă s-a implicat în procesele electorale din Republica Moldova pentru a influența sau vicia rezultatul acestora.

Ca să își realizeze acțiunile ostile, Federația Rusă a beneficiat, deseori, de susținerea și contribuția interpușilor locali – politicieni corupți, oligarhi fugari și reprezentanți ai lumii criminale.

Republica Moldova va continua să reziste în fața acestor provocări.

Un timp foarte îndelungat s-au tolerat o serie de vulnerabilități pe care Federația Rusă le-a exploatat împotriva Republicii Moldova: finanțarea ilegală a partidelor, cvasimonopolurile în economie și pe piața media, corupția în organele de drept și în sistemul de justiție, infrastructura de transport limitată, conectarea insuficientă la piața europeană de energie electrică, dependența semnificativă a sectorului agricol de piața rusă, lipsa unei politici coerente în privința minorităților naționale și a grupurilor etnice, precum și instituțiile publice slabe.

Este evident că Federația Rusă nu va renunța curând la acțiunile ostile la adresa Republicii Moldova. Prin urmare, va trebui să învățăm să trăim în condițiile unui război hibrid de lungă durată și înaltă intensitate. Republica Moldova trebuie să dezvolte și să își întărească în mod constant imunitatea față de amenințările de tip hibrid.

De rând cu provocările de securitate la nivel regional și național, Republica Moldova trebuie să rămână vigilentă față de un număr mare de amenințări și riscuri globale, cum ar fi schimbările climatice, pandemiile și evoluțiile în domeniul tehnologiilor transformative. Acțiunile îndreptate spre înțelegerea și pregătirea pentru aceste provocări trebuie incluse în planurile naționale de contingență, inclusiv pentru a crește reziliența statului în viitor.

Totodată, de imperativele strategice cele mai critice ale Republicii Moldova țin combaterea corupției și asigurarea statului de drept. Succesul în acest efort este esențial pentru a recâștiga încrederea societății și pentru a crea instituții guvernamentale durabile și eficiente.

De la viziune la realitate

Un sistem de apărare și securitate puternic este esențial pentru a proteja populația și economia națională, creând astfel precondiții pentru creșterea economică. Fără capacități solide de apărare și securitate nu poate fi garantată dezvoltarea economiei, furnizarea de servicii publice, protecția infrastructurii și reziliența entităților critice, nu pot fi atrași și menținuți în țară investitorii străini sau readuși acasă concetățenii din diasporă. E nevoie de pace și de stabilitate pentru a putea planifica, construi, investi și obține rezultate în muncă. Securitatea trebuie să fie recunoscută drept un bun comun, în care investim împreună și de care beneficiem împreună.

Agresiunea Federației Ruse împotriva Ucrainei evidențiază nevoia esențială de a crește investițiile în sectorul național de apărare, care, de prea mult timp, a fost prost gestionat, neglijat și subfinanțat. Pentru a descuraja atacurile din exterior și pentru a-și asigura apărarea, Republica Moldova are nevoie de Forțe Armate moderne, echipate corespunzător, sustenabile, bine pregătite și cu un grad ridicat al interoperabilității cu partenerii externi.

Pentru a proteja în mod adecvat țara, Forțele Armate trebuie să fie finanțate în corespundere cu necesitățile asigurării permanente a suficienței defensive a statului. Dezideratul respectiv va fi asigurat prin creșterea treptată a investițiilor în

apărare, astfel încât, în decursul acestui deceniu, bugetul de apărare să atingă 1% din PIB. Totodată, pe plan militar, trebuie să însușim lecțiile oferite de războiul din Ucraina în vederea îmbunătățirii pregătirii Forțelor Armate pentru acțiuni de apărare a țării, în caz de necesitate. De asemenea, Forțele Armate trebuie să crească frecvența exercițiilor militare desfășurate împreună cu partenerii strategici.

Instituțiile din sectorul civil de securitate au menirea de a proteja și servi cetățeanul. În cadrul noii Strategii, sectorul civil de securitate va pune accentul, înainte de toate, pe nevoile cetățenilor și va urmări creșterea încrederii publicului în instituțiile respective.

În ultimul timp, Republica Moldova se confruntă cu un număr tot mai mare de amenințări de origine eterogenă, într-un mediu de securitate complex. Pentru a face față acestor provocări sunt necesare investiții substanțiale în sectorul civil de securitate în vederea creșterii gradului de profesionalism al efectivului și a dotării corespunzătoare cu tehnologii moderne. Caracterul complex al provocărilor de securitate, precum și natura lor multidimensională solicită nu doar consolidarea și mobilizarea instituțiilor statului, dar și sinergia acestora. Trebuie să asigurăm coordonarea, schimbul de informații și cooperarea rapidă și eficientă dintre instituții.

Rezolvarea conflictului transnistrean este un obiectiv important, care necesită efort conjugat pe plan diplomatic, economic, politic și social. Reiterăm, în acest context, că nu există altă cale de soluționare a conflictului transnistrean decât cea pașnică.

Trupele ruse aflate ilegal în țara noastră trebuie să părăsească teritoriul suveran al Republicii Moldova. Se va lucra asupra reintegrării progresive și pașnice a regiunii transnistrene în spațiul legal, economic, social și politic al Republicii Moldova. Este important ca beneficiile apropierei Republicii Moldova de Uniunea Europeană să fie extinse și pentru locuitorii regiunii transnistrene. Soluția politică, identificată pe cale diplomatică și cu participarea activă a Uniunii Europene și a altor parteneri strategici, trebuie să fie sustenabilă, funcțională și aliniată la aspirațiile europene ale țării noastre.

Republica Moldova nu poate face față singură provocărilor complexe, mai ales celor cu caracter transnațional. Prin urmare, e nevoie de o rețea largă și funcțională de parteneriate cu cele mai avansate și prospere democrații ale lumii.

Uniunea Europeană este și va rămâne unul dintre pilonii de bază ai securității pe continentul european. De aceea, dezideratul statului nostru de aderare la Uniunea Europeană ține nu doar de imperativele de modernizare și de dezvoltare economică, dar și de securitatea cuprinzătoare. Dezvoltarea parteneriatelor bilaterale cu statele membre ale Uniunii Europene vine să completeze inițiativele de cooperare la nivel comunitar.

Consolidarea parteneriatului strategic privilegiat, profund și multidimensional cu România în domeniul securității și apărării este esențială

pentru realizarea dezideratului național de aderare la Uniunea Europeană și pentru asigurarea securității durabile pe termen lung.

Totodată, se vor aprofunda parteneriatele în domeniul securității și al apărării naționale cu Franța, Germania, Polonia, Italia, Republica Cehă, Lituania, Letonia, Estonia, Țările de Jos, Suedia, Spania. Republica Moldova este deschisă pentru inițierea unor parteneriate similare cu celelalte state membre ale Uniunii Europene, precum și cu țările membre ale Asociației Europene a Liberului Schimb (AELS). În continuare se vor investi eforturi în parteneriatul strategic cu Marea Britanie și cu Turcia.

Ucraina independentă și membră deplină a familiei europene este un element-cheie al securității naționale a Republicii Moldova. Prin urmare, se va dezvolta un parteneriat strâns multisectorial, de lungă durată, cu Ucraina. Republica Moldova este și va rămâne solidară cu Ucraina. În măsura resurselor disponibile, se va furniza ajutor pe cale bilaterală și se vor sprijini diplomatic inițiative regionale și internaționale care vin să întărească Ucraina în fața agresiunii militare a Federației Ruse.

Parteneriatul cu Statele Unite ale Americii este de asemenea unul strategic pentru securitatea națională. Sarcina constă în extinderea și aprofundarea acestui parteneriat în vederea valorificării sale integrale.

NATO rămâne a fi unul dintre pilonii de bază pentru securitatea din Europa. De aceea, se va intensifica cooperarea cu această alianță de apărare colectivă în scopul consolidării capabilităților Armatei Naționale de a ne proteja țara și cetățenii.

ONU este o instituție multilaterală importantă pentru asigurarea ordinii mondiale. Republica Moldova va continua să fie un membru activ al ONU pentru a contribui la consolidarea rolului acestei organizații în cadrul sistemului internațional bazat pe norme internaționale.

Pentru a ne simți în siguranță trebuie să contribuim la securitatea regională și internațională. În acest scop ne propunem să acționăm tot mai mult ca un stat *de facto* membru al Uniunii Europene:

- să participăm în continuare la *culoarele de solidaritate*, susținând astfel securitatea alimentară la nivel global;
- să detașăm în continuare echipe de salvatori pentru a ajuta statele lovite de incendii și dezastre naturale;
- să sporim alinierea la politica externă și de securitate comună a Uniunii Europene;
- să extindem participarea la misiunile și operațiunile Uniunii Europene pentru a contribui la asigurarea păcii și a stabilității în vecinătatea Uniunii Europene;
- să cooperăm cu Uniunea Europeană în vederea combaterii amenințărilor de tip hibrid;

- să ne aliniem la agenda Uniunii Europene pentru a combate schimbările climatice;
- să construim un profil de stat activ, participant responsabil al societății internaționale.

I. DISPOZIȚII GENERALE

1. Mediul de securitate regional și global în care operează Republica Moldova trece printr-o perioadă de transformări fundamentale. În acest context schimbător, provocările de tip vechi la adresa securității naționale coexistă cu amenințările de tip nou, care sunt în continuă creștere. Totodată, schimbările profunde ce se produc în mediul de securitate oferă noi oportunități Republicii Moldova. Prin urmare, Strategia securității naționale a Republicii Moldova (în continuare – *Strategie*) vine ca **răspuns la tendințele noi**, cu impact negativ și pozitiv, în domeniul securității.

2. Strategia oferă un **ghid pentru adaptare** la mediul de securitate, aflat în plină transformare, pentru a combate în mod eficient întreagă gamă de provocări, dar și pentru a exploata oportunitățile pe plan regional și global în vederea asigurării durabile a obiectivelor naționale de securitate.

3. Strategia este un **document de referință** pentru toate autoritățile publice centrale și locale cu abilități în domeniul securității și apărării naționale.

4. Strategia:

- 1) definește **obiectivele naționale de securitate**;
- 2) stabilește **principiile** ce călăuzesc efortul de promovare și apărare a obiectivelor naționale de securitate;
- 3) descrie **elementele mediului de securitate global și regional**, relevante pentru securitatea națională;
- 4) identifică spectrul de **amenințări, riscuri și vulnerabilități** care periclitizează securitatea națională;
- 5) stabilește **metodele** și trasează **direcțiile de acțiune** în vederea prevenirii, minimizării sau neutralizării provocărilor la adresa securității naționale.

5. Strategia abordează securitatea națională în mod **holistic și multidimensional** în ceea ce privește atât natura diversă a provocărilor de securitate cu care se confruntă Republica Moldova, cât și varietatea acțiunilor coordonate pe mai multe planuri, necesare pentru combaterea sau pentru prevenirea acestora.

6. Având în vedere că Republica Moldova este stat candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană (UE), prezenta Strategie urmărește alinierea graduală a Republicii Moldova la prevederile „Busolei strategice pentru consolidarea securității și apărării UE în următorul deceniu”, aprobată de Consiliul Uniunii Europene în cadrul reuniunii sale din 21 martie 2022.

II. OBIECTIVE ȘI PRINCIPII DE SECURITATE

7. Promovarea și apărarea obiectivelor naționale de securitate au menirea să garanteze existența, independența, suveranitatea, stabilitatea și dezvoltarea țării, precum și să asigure tuturor cetățenilor, în mod egal, condiții favorabile pentru realizarea aspirațiilor individuale, cu respectarea normelor constituționale.

8. Obiectivele naționale de securitate ale Republicii Moldova sunt:

- 1) apărarea independenței, suveranității, unității și a integrității teritoriale a țării;
- 2) protejarea democrației constituționale;
- 3) garantarea drepturilor fundamentale ale omului, siguranța cetățenilor și a proprietății lor;
- 4) dezvoltarea socioeconomică a țării;
- 5) menținerea păcii;
- 6) combaterea corupției;
- 7) aderarea la UE;
- 8) reintegrarea pașnică a regiunii transnistrene;
- 9) contribuția la restabilirea păcii și a stabilității în bazinul Mării Negre;
- 10) protejarea mediului ambiant.

9. Principiile politicii de securitate națională sunt reperele care ghidează efortul organelor abilitate în domeniul securității statului pe plan intern, precum și în relația cu partenerii externi.

10. În vederea realizării obiectivelor naționale de securitate, Republica Moldova se conduce de următoarele principii:

1) **Predictibilitate.** Politica de securitate se bazează pe coerență și pe transparență în privința obiectivelor naționale de securitate, precum și pe caracterul pașnic de promovare a acestora. Republica Moldova urmărește să fie un actor predictibil și responsabil în raporturile cu partenerii externi.

2) **Adaptabilitate.** Republica Moldova se angajează să dezvolte un răspuns adaptat la schimbările actuale în mediul de securitate, prin identificarea și evaluarea continuă a amenințărilor și a riscurilor, în cadrul unei abordări proactive și preventive.

3) **Sincronizare.** Atingerea obiectivelor naționale de securitate impune mobilizarea și conlucrarea strânsă a organelor de menținere a ordinii publice, a celor de asigurare a securității și a celor ale apărării naționale. Modelul 3C – comunicare, coordonare și colaborare – trebuie să devină regula și standardul național de securitate. Totodată, securitatea și pacea regională necesită un efort conjugat și coordonat între partenerii cu viziuni și obiective similare. Republica Moldova va urmări să dezvolte sinergie în relațiile de securitate și apărare cu statele din vecinătatea imediată și cu partenerii săi globali.

4) **Parteneriat public-privat durabil.** Autoritățile statului vor acționa într-un spirit cooperant și coordonat cu diferite entități neguvernamentale (cum ar fi societatea civilă, mediul academic, mass-media), cu sectorul privat și cu diaspora în vederea dezvoltării culturii de securitate larg împărtășite la nivelul societății și a consolidării coeziunii societale. Doar printr-un efort comun, care implică toate segmentele sociale, poate fi asigurată continuitatea cursului strategic al țării și, prin urmare, securitatea națională durabilă și comprehensivă.

III. MEDIUL DE SECURITATE

11. Mediul global și cel regional de securitate se află într-o perioadă de **volatilitate și de transformare accelerată**. Această dinamică va necesita atenția și reevaluarea constantă din partea instituțiilor statului a politicilor de securitate și apărare în vederea ajustării lor, astfel încât Republica Moldova să poată contracara, în timp real, amenințările și riscurile la adresa ei.

Nivelul global

12. La nivel global se disting următoarele tendințe-cheie relevante pentru securitatea națională:

1) **Intensificarea competiției între marile puteri.** Această tendință este alimentată de către puterile revizioniste, care încearcă să acrediteze ideea împărțirii lumii în sfere de influență. În consecință, intensificarea competiției contribuie la cursa de înarmare nucleară și la slăbirea regimurilor de neproliferare a armelor de distrugere în masă, afectează funcționalitatea formatelor de cooperare internațională și regională, reduce eficiența cooperării multilaterale în lupta împotriva încălzirii globale, prevenirea, pregătirea și răspunsul la pandemii, contracararea terorismului transnațional și a criminalității transfrontaliere.

2) **Încetinirea globalizării economice.** Ca urmare a pandemiei de COVID-19 și a agresiunii militare a Federației Ruse împotriva Ucrainei, actorii majori își revăd strategiile economice pentru a reduce riscurile ce derivă din potențiale întreruperi ale lanțurilor de aprovizionare, atacuri asupra infrastructurii critice, spionaj industrial, investiții străine în sectoare economice de importanță strategică, dependențe economice profunde. Pentru a minimiza riscurile economice, actorii majori reduc expunerea față de piețe, producători și investitori ce reprezintă un

pericol geopolitic înalt și intensifică relațiile economice cu țările considerate prietene sau partenere. Astfel, relațiile economice internaționale sunt abordate tot mai mult prin prisma logicii de securitate, lucru care conduce la ajustarea legăturilor economice la nivel global.

3) **Accelerarea schimbărilor climatice.** Încălzirea globală se accelerează, generând tot mai multe fenomene extreme – ploi abundente, secete prelungite, valuri de căldură peste normele observate anterior etc. Toate acestea au un impact negativ asupra resurselor de apă disponibile, a recoltelor pe plan global, a sectoarelor energetic și de transport, precum și asupra sănătății populației. Fără a întreprinde o serie de măsuri la nivel național și internațional, încălzirea globală va pune în pericol existența umanității.

4) **Progresul rapid în dezvoltarea și utilizarea tehnologiilor transformative,** precum inteligența artificială (AI), robotica, tehnologiile cuantice și biotehnologiile. Acestea au potențial de a îmbunătăți semnificativ calitatea vieții și a serviciilor publice furnizate de stat. În același timp, tehnologiile transformative sporesc potențialul distructiv al actorilor statali și nonstatali agresivi în domeniile cibernetic, economic, informațional, social și militar.

Nivelul regional

13. La nivel regional se disting următoarele tendințe-cheie relevante pentru securitatea națională:

1) **Revenirea războiului de înaltă intensitate în Europa.** Invazia de proporții a Federației Ruse în Ucraina a declanșat în Europa un război cu o magnitudine și intensitate fără precedent în ultimele șapte decenii. Această realitate destabilizează întreaga regiune, pune în pericol direct securitatea națională a Republicii Moldova și produce, pe termen scurt și mediu, numeroase repercusiuni politice, sociale și economice asupra țării. O potențială diminuare a independenței și suveranității Ucrainei, ca urmare a unei ipotetice înfrângeri militare a acesteia de către Rusia, reprezintă o amenințare existențială pentru supraviețuirea Republicii Moldova ca stat independent, suveran și democratic.

2) **Decuplarea economică a UE de Rusia.** În contextul războiului din Ucraina, are loc destrămarea rapidă a relațiilor economice bilaterale de lungă durată dintre UE și Rusia. Cea mai rapidă decuplare a UE de Rusia are loc în domeniul energetic și în cel al transferurilor de tehnologii avansate. Acest proces, pe de o parte, grăbește tranziția de la resursele de energie fosilă la resursele de energie regenerabilă în UE, iar, pe de altă parte, mărește decalajul tehnologic între UE și Rusia.

3) **Creșterea centralității UE și NATO.** Rolul acestor două instituții în asigurarea securității în Europa a crescut și va rămâne unul primordial cel puțin în acest deceniu. Ambele organizații trec prin transformări interne care adâncesc integrarea și cooperarea intra- și interinstituțională. UE și NATO demonstrează complementaritate sporită în domeniul asigurării securității în Europa. În același

timp, NATO continuă să practice politica „ușilor deschise”, iar UE revitalizează procesul de lărgire prin recunoașterea Republicii Moldova și a Ucrainei drept state candidate.

4) *Tendința unor țări de renunțare la neutralitate sau de revizuire a acesteia.* Statele vecine cu Federația Rusă, cu o lungă tradiție de neutralitate, renunță la acest statut și aderă la alianța militară NATO pentru a-și garanta securitatea națională în format de apărare colectivă. Totodată, state neutre din centrul Europei, care nu se confruntă cu o amenințare imediată din partea Federației Ruse, sporesc alocările pentru modernizarea sectorului de apărare și/sau se asociază, în premieră, la inițiative comune de apărare sectorială, cum ar fi Inițiativa pentru Scutul Cerului European. Agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei este principalul stimulente al acestor procese.

5) *Insecuritatea în bazinul Mării Negre.* Agresiunea Federației Ruse împotriva Ucrainei a sporit semnificativ nivelul de insecuritate în zona Mării Negre și a afectat substanțial activitățile economice în spațiul maritim, ceea ce are un impact direct asupra intereselor economice ale Republicii Moldova. Formatele regionale multilaterale de cooperare sunt slăbite, iar în prim-plan au ieșit problemele de securitate (conflicte armate, rivalități regionale, minarea unor sectoare în Marea Neagră, interceptări periculoase ale avioanelor în spațiul aerian deasupra Mării Negre, trafic de arme și droguri etc.).

IV. AMENINȚĂRI, RISCURI ȘI VULNERABILITĂȚI DE SECURITATE

14. Strategia **identifică amenințări, riscuri și vulnerabilități** ce afectează sau pot afecta securitatea națională, cu scopul de a dezvolta o politică eficientă pentru combaterea sau prevenirea manifestării acestora.

15. Pentru a răspunde eficient la amenințările, riscurile și vulnerabilitățile identificate, Consiliul Suprem de Securitate va efectua **periodic o analiză** a situației de securitate.

16. Republica Moldova se confruntă cu provocări la adresa securității sale, care se **manifestă simultan pe mai multe dimensiuni**. Aceste provocări, deseori, sunt interconectate, iar intensitatea lor și gradul de risc evoluează permanent. Prin urmare, pentru contracararea acestora se impune o abordare holistică față de securitatea națională.

17. Vectorii de proliferare a amenințărilor și a riscurilor la adresa securității naționale se află atât **în interiorul țării, cât și în afară**. Deseori are loc o interacțiune simbiotică între cele două, fapt ce sporește gradul de pericol pentru siguranța națională.

18. Federația Rusă și interpușii săi în Republica Moldova reprezintă cea mai periculoasă și mai persistentă sursă de amenințare care, dacă nu este contracarată, poate avea efecte severe pentru statalitatea, democrația și prosperitatea țării.

19. Republica Moldova se confruntă cu următoarele **amenințări** la adresa securității naționale:

1) **agresiunea militară** a Federației Ruse împotriva Ucrainei și ambiția guvernului rus de a crea, pe căi militare, un coridor terestru spre Republica Moldova, ceea ce ar duce la condiții pentru schimbarea violentă a ordinii constituționale și lichidarea statalității țării noastre;

2) **operațiunile de tip hibrid** desfășurate de Federația Rusă împotriva Republicii Moldova în domeniile politic, economic, energetic, social, informațional, cibernetic etc., cu scopul subminării ordinii constituționale, deraierii cursului european al țării și/sau dezintegrării statului;

3) **prezența militară ilegală** a Federației Rusiei în regiunea transnistreană și controlul exercitat asupra entității separatiste;

4) **corupția** și practicile cleptocratice;

5) **criminalitatea** organizată și/sau transfrontalieră, în special în domeniul infracțiunilor financiare și al traficului ilicit de arme, droguri și ființe umane;

6) **accelerarea schimbărilor climatice** ca urmare a încălzirii globale.

20. Securitatea Republicii Moldova poate fi expusă următoarelor **riscuri**:

1) **militare:**

a) reescaladarea conflictelor cronice în statele vecine din regiunea Mării Negre;

b) utilizarea armelor de distrugere în masă în vecinătatea țării;

c) proliferarea armelor de distrugere în masă și contrabanda cu elemente componente ale acestora;

2) **economice:**

a) crize economice regionale sau globale;

b) infiltrarea crimei organizate în economia națională;

3) **cibernetice:**

a) atacuri cinetice sau cibernetice lansate de către actori statali externi asupra infrastructurii critice naționale și regionale;

b) atacuri cibernetice lansate asupra instituțiilor publice sau private de către structuri specializate în crime cibernetice;

c) riscuri asociate evoluțiilor din domeniul tehnologiilor informaționale și de comunicații, cum ar fi tehnologia *blockchain* și criptomoneda, inteligența artificială, învățarea automată, internetul obiectelor, tehnologia 5G, *big data*, tehnologiile cuantice, internetul ascuns;

4) **ecologice:**

a) incidente sau dezastre industriale majore în țară sau în vecinătate, care implică substanțe chimice, biologice, radiologice sau nucleare;

b) fenomene naturale cu impact transfrontalier în țară sau în vecinătate, precum cutremure, secete, vijelii, inundații și incendii de proporții;

5) **agroalimentare:**

a) proiecte de infrastructură în vecinătate, care limitează accesul la resursele de apă;

b) întreruperea lanțurilor de aprovizionare alimentară;

6) **medicale:**

a) pandemii și epidemii;

b) multiplicarea și răspândirea patogenilor rezistenți la antibiotice;

7) **alte tipuri de risc:**

a) apariția și amplificarea unor manifestări radicale, iredentiste sau extremiste;

b) activități teroriste.

21. Republica Moldova se confruntă cu mai multe **vulnerabilități**, care sunt sau pot fi exploatare de actori distructivi interni și externi, după cum urmează:

1) **în domeniul securității militare și apărării naționale:**

a) dotarea insuficientă a Forțelor Armate;

b) sprijin redus pentru apărarea țării în rândul populației;

2) **în domeniul ordinii și securității publice:**

a) lipsa controlului autorităților centrale asupra unei părți a teritoriului suveran;

b) lipsa unui mecanism de gestionare integrată a crizelor;

c) lipsa unui sistem de avertizare timpurie a populației;

d) capacitatea redusă de reacție în cazul unui accident nuclear, chimic, biologic sau radiologic;

3) **în domeniul politicii sociale:**

a) capacitatea administrativă redusă a instituțiilor publice;

b) sistemul de aplicare a legii și de justiție reformat incomplet;

c) integrarea slabă a minorităților naționale și a grupurilor etnice;

d) nivelul înalt de sărăcie în rândul populației;

e) disparitățile economico-sociale;

4) **în domeniul economic:**

a) infrastructura limitată de transport și de conectivitate cu vecinii imediați;

b) dependența (asimetrică) a producătorilor agricoli autohtoni față de piața Federației Ruse;

c) declinul demografic precipitat;

5) **în domeniul energetic:**

a) interconectarea directă insuficientă cu piața energetică europeană;

b) capacitățile autohtone insuficiente pentru generarea energiei electrice și termice;

c) dependența persistentă de energia electrică din regiunea transnistreană;

d) intensitatea energetică ridicată, cu mult peste media europeană;

e) valorificarea redusă a energiei din surse regenerabile;

6) în domeniul informațional:

a) concentrarea excesivă a activelor pe piața media;

b) expunerea societății, pe o durată lungă de timp, la dezinformarea răspândită de actorii agresivi prin intermediul mass-mediei tradiționale și digitale;

c) lipsa culturii de securitate și nivelul redus de educație mediatică în rândul cetățenilor, precum și capacitățile instituționale slabe de a combate dezinformarea;

7) în domeniul cibernetic:

a) baza învechită de dotare IT a instituțiilor publice;

b) nivelul scăzut al igienei cibernetică în rândul funcționarilor publici și al populației;

8) în domeniul ecologic:

a) degradarea mediului ambiant ca urmare a activității economice, în special a celei care afectează calitatea apei, a solului și a aerului;

b) nivelul scăzut de educație ecologică a populației;

c) degradarea calității și poluarea continuă a resurselor de apă;

d) reziliența scăzută la schimbările climatice;

e) capacitatea redusă de gestionare a deșeurilor.

V. METODE ȘI DIRECTII DE ACȚIUNE PE DOMENII DE SECURITATE

22. Ținând cont de gama largă și diversă de amenințări, riscuri și vulnerabilități, Republica Moldova trebuie să îmbrățișeze o abordare **integrată și anticipativă** pentru a-și asigura securitatea și reziliența națională.

23. Abordarea integrată presupune capacitatea instituțiilor statului de a **combina informațiile colectate** și de a **analiza** întregul spectru de provocări, precum și capacitatea de **acțiune complementară** și/sau **simultană** pentru prevenirea sau minimizarea efectelor negative. Abordarea integrată trebuie să sporească esențial capacitatea instituțiilor statului de a trata în mod holistic amenințările de tip hibrid.

24. Abordarea anticipativă presupune capacitatea instituțiilor statului de a **prevedea varii scenarii** cu privire la felul în care amenințările și riscurile se pot manifesta, precum și capacitatea de a **acționa proactiv pentru prevenirea sau minimizarea** costurilor unor scenarii negative.

25. Abordarea integrată și cea anticipativă au drept scop protejarea mai eficientă a cetățenilor, precum și **ridicarea nivelului de reziliență națională**. În cazul unor crize sau șocuri, Republica Moldova trebuie să fie pregătită să depășească rapid efectele lor și să restabilească funcționalitatea serviciilor esențiale dacă acestea au fost întrerupte.

26. Fără a dezvălui informații cu accesibilitate limitată, acțiunile în vederea asigurării securității și rezilienței naționale trebuie să fie **însoțite de campanii de comunicare cu publicul**, care să explice, în mod facil și pe înțelesul tuturor, raționamentul acțiunilor, amenințările sau riscurile care sunt contracarate, rezultatele intermediare sau cele scontate la finalul acțiunii ori al unei serii de măsuri întreprinse. Aceste campanii de comunicare trebuie să aibă un caracter continuu, iar finalitatea lor să implice cultivarea și promovarea conceptului de cultură de securitate în Republica Moldova atât în instituțiile publice, cât și în rândul societății civile.

27. Aderarea la UE este un proces multidimensional, care vizează majoritatea domeniilor publice, de o importanță strategică pentru consolidarea democrației, dezvoltarea economică, întărirea securității și pentru creșterea rezilienței naționale.

28. În vederea realizării obiectivelor naționale de securitate și apărare, implicit pentru combaterea amenințărilor, a riscurilor și a vulnerabilităților, Strategia stabilește următoarele **direcții de acțiune**:

1) **securitatea militară și apărarea națională:**

a) dezvoltarea potențialului de apărare al Republicii Moldova prin construcția unor Forțe Armate moderne, profesioniste, înzestrate cu echipament modern și tehnologii avansate;

b) consolidarea credibilității strategice a Republicii Moldova prin asigurarea creșterii graduale a alocărilor bugetare pentru apărarea națională, cu scopul de a atinge nivelul de 1% din PIB în cursul deceniului curent;

c) adaptarea documentelor de politici, a actelor normative în domeniul securității militare și apărării, a structurii sistemului național de apărare și a sistemului de instruire în baza lecțiilor învățate din agresiunea militară a Federației Ruse împotriva Ucrainei;

d) pregătirea și integrarea graduală a țării în structurile și inițiativele de apărare ale UE;

e) consolidarea parteneriatului privilegiat strategic multidimensional în domeniul securității și apărării cu România;

f) dezvoltarea și aprofundarea parteneriatelor în domeniul securității și apărării cu Franța, Germania, Polonia, Italia, Republica Cehă, Lituania, Letonia, Estonia, Țările de Jos, Suedia, Spania;

g) dezvoltarea și consolidarea parteneriatelor în domeniul apărării și securității cu Statele Unite ale Americii, cu Marea Britanie și cu Turcia;

h) dezvoltarea și aprofundarea parteneriatului în domeniul securității și apărării cu Ucraina;

i) avansarea și consolidarea cooperării cu NATO;

2) *ordinea și securitatea publică:*

a) reformarea instituțiilor de aplicare a legii;

b) armonizarea legislației și a politicilor naționale cu normele europene în domeniul combaterii criminalității financiare, a celei organizate și a corupției;

c) alocarea resurselor, a mijloacelor materiale și financiare adecvate pentru dezvoltarea infrastructurii și procurarea echipamentelor specializate necesare în lupta împotriva criminalității organizate, a crimelor cibernetice și a corupției;

d) dezvoltarea sistemului de protecție civilă la nivel național în conformitate cu standardele și politicile UE;

e) dezvoltarea capacităților și a instrumentelor de protejare a persoanelor vătămate;

f) integrarea deplină în mecanismele și inițiativele de securitate și de ordine publică ale UE;

g) întărirea capacității administrative a instituției responsabile de analiza operațională și strategică a informației financiare și de combaterea spălării banilor, în vederea identificării amenințărilor transfrontaliere și a fluxurilor financiare aferente crimei organizate;

h) fortificarea instituțiilor responsabile de efectuarea investigațiilor financiare și de confiscarea și recuperarea activelor ilicite, precum și întărirea procedurilor de urmărire, înghețare și confiscare a acestor active;

i) securizarea frontierelor de stat în vederea prevenirii și combaterii migrației ilegale, a traficului de persoane și de armament, a contrabandei și a altor forme de manifestare a criminalității transfrontaliere;

j) crearea și dezvoltarea mecanismului național de gestionare integrată a crizelor;

k) consolidarea capacității naționale pentru atenuarea riscurilor chimice, biologice, radiologice și nucleare și combaterea proliferării armelor de distrugere în masă;

l) eficientizarea activității personalului operativ, prin elaborarea procedurilor și a standardelor aliniate la conceptul de ordine publică europeană, în vederea îmbunătățirii capacității de prevenție și de intervenție în timp util;

m) dezvoltarea și aplicarea programelor de informare și de educație a populației pentru a crește gradul de conștientizare și de implicare a cetățenilor în prevenirea și combaterea criminalității organizate și a corupției;

3) *reziliența democratică:*

a) desfășurarea campaniilor de comunicare strategică pentru promovarea democrației;

b) consolidarea încrederii în instituțiile statului prin promovarea transparenței;

c) accelerarea reformei justiției;

d) consolidarea capacităților Comisiei Electorale Centrale;

e) îmbunătățirea mecanismelor legale de combatere a finanțării ilegale a partidelor și a corupției electorale;

f) îmbunătățirea mecanismelor de protejare a sistemului financiar de fluxurile financiare ilicite menite să exploateze și să submineze statul de drept și ordinea constituțională;

g) consolidarea regimului de sancțiuni financiare care au scopul minimizării impactului influențelor externe și al corupției;

h) îmbunătățirea calității și reducerea duratei fazei de urmărire penală în cazurile de crimă organizată, crime economice și de corupție;

i) creșterea, în rândul mediului de afaceri, a nivelului de conștientizare privind riscurile de implicare (involuntară) și de facilitare a activităților ilicite ale grupurilor criminale;

j) îmbunătățirea măsurilor de protejare a activiștilor și a avertizorilor de integritate;

k) îmbunătățirea politicilor de integrare în societate a minorităților naționale și a grupurilor etnice;

l) creșterea eficienței mecanismelor de combatere a sărăciei și de reducere a decalajelor economice;

4) **securitatea și reziliența informațională:**

a) dezvoltarea și consolidarea instituției naționale responsabile de comunicarea strategică și combaterea dezinformării;

b) asigurarea competitivității, a transparenței de proprietate și a sustenabilității presei independente;

c) dezvoltarea cooperării dintre instituțiile publice, societatea civilă și mass-media în vederea contracarării influențelor informaționale amenințatoare;

d) reducerea influențelor cleptocratice interne și externe în spațiul mediatic autohton;

e) consolidarea capacităților de comunicare a instituțiilor statului;

f) realizarea măsurilor de protejare a presei de investigație;

g) dezvoltarea alfabetizării mediatice și a gândirii critice prin programe educaționale formale și nonformale;

h) asigurarea unor oportunități de informare obiectivă și de integrare în spațiul informațional autohton a minorităților naționale și a grupurilor etnice;

i) desfășurarea campaniilor de comunicare pentru promovarea procesului de aderare la UE, a coeziunii sociale și a securității naționale;

5) **securitatea și reziliența economică:**

a) promovarea politicii fiscal-bugetare prudente;

b) integrarea activă în infrastructura și piața europeană de transport;

c) armonizarea legislației naționale cu cea a UE în domeniul rezilienței entităților critice;

d) dezvoltarea infrastructurii și multiplicarea punctelor de trecere a frontierei de stat;

e) ajustarea managementului integrat al frontierei la standardele UE;

f) modernizarea infrastructurii de cale ferată în vederea măririi vitezei trenurilor și a volumelor de transport;

g) modernizarea amplă a infrastructurii rutiere, ceea ce ar crea oportunități pentru creșterea, în condiții de siguranță, a vitezei de circulație a transportului rutier de mărfuri și de persoane;

h) obținerea accesului la piețele globale pentru producătorii agricoli autohtoni;

i) îmbunătățirea transparenței activelor financiare;

6) securitatea și reziliența energetică:

a) armonizarea legislației naționale cu normele europene în domeniul energetic;

b) consolidarea securității energetice, prin creșterea capacității de interconectare cu statele UE în sistemul energetic european, pentru a asigura continuitatea și multiplicarea aprovizionării cu energie, precum și pentru a garanta crearea anuală a rezervelor strategice de combustibili și de gaze naturale;

c) asigurarea continuă a unei rezerve strategice de gaze naturale, produse petroliere și alți combustibili;

d) modernizarea și adaptarea infrastructurii energetice naționale pentru transportul de gaze naturale și alte tipuri de combustibili;

e) modernizarea și extinderea capacităților de producție a energiei termice și electrice, inclusiv din surse regenerabile;

f) dezvoltarea și implementarea unor proceduri de gestionare a crizelor energetice;

g) implementarea programelor de eficientizare a consumului de energie, de educație și de conștientizare în domeniul eficienței energetice;

h) dezvoltarea și consolidarea parteneriatelor energetice cu statele membre ale UE, precum și cu cele ale Comunității Energetice;

7) reintegrarea țării:

a) întreprinderea acțiunilor diplomatice pentru a obține retragerea trupelor Federației Ruse staționate ilegal pe teritoriul suveran al Republicii Moldova și transformarea mecanismului de pacificare existent într-o misiune civilă internațională;

b) întreprinderea acțiunilor diplomatice în vederea finalizării procesului de evacuare a munițiilor din regiunea transnistreană și/sau distrugerea, după necesitate, a acestora sub supraveghere internațională;

c) elaborarea și implementarea acțiunilor necesare în vederea reintegrării graduale a regiunii transnistrene în spațiul economic, legal, informațional, politic și social al Republicii Moldova;

d) utilizarea procesului de integrare europeană a Republicii Moldova pentru creșterea, în rândul populației din regiunea transnistreană, a atractivității pentru reintegrarea pașnică a țării;

e) sporirea rolului UE și al altor parteneri strategici în procesul de soluționare a conflictului;

8) *securitatea și reziliența cibernetică:*

a) crearea unei instituții naționale competente în domeniul securității cibernetică, precum și elaborarea în acest sens a cadrului normativ, strategic și de cooperare instituțională care să delimiteze responsabilitățile și contribuția fiecărei instituții;

b) dezvoltarea formelor de cooperare public-privată pentru asigurarea securității cibernetică;

c) îmbunătățirea sistemelor de comunicații securizate de stat;

d) modernizarea bazei tehnice IT a instituțiilor publice, introducerea sistemului de verificare biometrică a identității în conformitate cu standardele europene și implementarea proceselor de protecție și de securizare a datelor;

e) dezvoltarea planurilor de securitate și apărare cibernetică a infrastructurii și entităților critice;

f) organizarea, la scară națională, a programului de educație privind igiena cibernetică în rândul funcționarilor publici, al studenților și al elevilor;

g) organizarea și participarea la exerciții de securitate și apărare cibernetică;

h) consolidarea dialogului și a cooperării în domeniul cibernetic cu UE;

i) participarea și/sau alinierea la normele UE în domeniul reglementării tehnologiilor transformativă;

9) *securitatea și reziliența agroalimentară:*

a) adoptarea unor politici publice de protecție a solurilor, a apelor și a biodiversității pentru a asigura utilizarea durabilă a resurselor agricole;

b) promovarea cultivării unor varietăți de plante pentru a asigura diversitatea de alimente și a minimiza riscurile asociate cu dependența de o singură cultură;

c) consolidarea infrastructurii agricole și a sistemelor de stocare a produselor alimentare strategice;

d) dezvoltarea unui sistem eficient de monitorizare și de alertă timpurie pentru identificarea și gestionarea rapidă a situațiilor de criză alimentară;

e) colaborarea cu alte țări și organizații internaționale pentru schimbul de informații, expertiză și sprijin în dezvoltarea și implementarea politicilor și a programelor de securitate agroalimentară;

10) *securitatea și reziliența ecologică:*

a) implementarea legislației și a politicilor UE de protecție a mediului;

- b) extinderea ariilor protejate și îmbunătățirea măsurilor de protecție a acestora;
 - c) implementarea Programului național de împădurire;
 - d) dezvoltarea unui sistem de management integrat al deșeurilor și al substanțelor chimice;
 - e) îmbunătățirea calității apelor de suprafață și a celor subterane, protecția și gestionarea durabilă a resurselor acvatice;
 - f) protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a biodiversității și a ecosistemelor naturale;
 - g) reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră;
 - h) promovarea cooperării regionale și internaționale pentru abordarea colectivă a provocărilor legate de încălzirea globală, precum și a schimbului de bune practici și de expertiză în domeniul protecției mediului;
- 11) ***securitatea regională și internațională:***
- a) participarea la misiunile și operațiunile UE în cadrul politicii de securitate și apărare comune;
 - b) alinierea la pozițiile UE în domeniul politicii externe și de securitate comune;
 - c) acordarea sprijinului bilateral și multilateral Ucrainei în scopul restabilirii păcii durabile și al reconstrucției țării;
 - d) participarea la misiunile și operațiunile internaționale de menținere a păcii sub egida NATO și ONU;
 - e) participarea și sprijinirea activității multilaterale a ONU în vederea promovării ordinii mondiale fundamentate pe normele dreptului internațional;
 - f) participarea la eforturile regionale pentru readucerea păcii și a stabilității în zona Mării Negre;
 - g) participarea la organizațiile și inițiativele internaționale pentru combaterea crimei transfrontaliere.

VI. DISPOZIȚII FINALE

29. Strategia servește drept bază pentru elaborarea, completarea sau modificarea legilor și a altor acte normative în domeniul securității și apărării naționale. Totodată, Strategia reprezintă un document de referință pentru elaborarea, inclusiv modificarea, strategiilor și a programelor sectoriale care conțin reglementări ce vizează domeniul de securitate și de apărare națională.

30. Strategia se adoptă pentru o perioadă de 6 ani. În funcție de amploarea și de viteza evoluțiilor pe plan global, regional sau național, Strategia este susceptibilă de revizuire și adaptare ulterioară în vederea îmbunătățirii și eficientizării politicilor în domeniul de securitate și apărare.

31. Coordonarea aplicării unitare și monitorizarea implementării Strategiei îi revine Consiliului Suprem de Securitate. Autoritățile administrației publice centrale și locale vor informa Consiliul Suprem de Securitate cu privire la punerea în aplicare a Strategiei. Consiliul Suprem de Securitate, la rândul său, va informa anual Parlamentul despre progresele atinse în realizarea Strategiei.

SINTEZA
amendamentelor, propunerilor și obiecțiilor
la proiectul de hotărâre a Parlamentului
privind probarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova
(nr. 418 din 24.11.2023)

Nr. crt.	Autorul amendamentului	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Decizia Comisiei sesizate în fond
I.	II.	III.	IV.
1.	Direcția Generală Juridică a Secretariatului Parlamentului	Se recomandă autorului excluderea Vizunii Președintelui din proiectul de strategie.	Nu se acceptă. Obiecția este lipsită de relevanță.
2.	Direcția Generală Juridică a Secretariatului Parlamentului	Se constată că proiectul Strategiei abordează în mare parte aceleași probleme și riscuri ca și Concepția securității naționale a Republicii Moldova nr.112/2008. Se consideră că coexistența unor documente cu aceleași reglementari urmează a fi evitată, ba mai mult, dacă Concepția este un sistem de idei care conturează prioritățile statului în domeniul securității naționale și trasează direcțiile pe care trebuie să se bazeze securitatea națională a statului de drept, atunci strategia trebuie să stabilească obiectivele, să planifice cursul acțiunilor de urmat atât la nivel național, cât și la nivel internațional și să stabilească organele/autoritățile responsabile de implementare.	Nu se acceptă. Nu au fost prezentate careva argumente pertinente cu privire la necesitatea operării unor modificări.
3.	Direcția Generală Juridică a Secretariatului Parlamentului	Se menționează că Nota informativă, este o notă generală, nu vine să fundamenteze motivat proiectul înaintat, nu conține date al unei evaluări preliminare a impactului de reglementare ce presupune identificarea și analiza efectelor bugetare pe care le va produce proiectul ș.a.	Conform art. 364, alin. (1) și 365 (1) din Legea nr. 345/2003, Strategia securității naționale stabilește modalitatea de realizare a funcțiilor instituțiilor statului în scopul asigurării securității și apărării naționale. În acest sens, Strategia securității naționale, funcțional, acționează în calitate de document de politici publice multisectorial (domeniul securității naționale și apărării naționale), care stabilește obiective generale și direcții de acțiuni/direcții prioritare la nivel strategic (majore) pentru autorități

Nr. crt.	Autorul amendamentului	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Decizia Comisiei sesizate în fond
			<p>și instituții publice naționale, care urmează a fi detaliate prin documente de politici publice (programe/planuri) elaborate subsecvent în vederea implementării acestora. În acest sens, în contextul elaborării și/sau ajustării de către autoritățile responsabile a documentelor de politici la nivel sectorial, urmează a fi detaliate aspectele financiare, inclusiv întreprinși pașii necesari pentru implementare, inclusiv prezentarea de propuneri în cadrul procesului bugetar, în conexiune cu cadrul normativ al finanțelor publice.</p> <p>Documentele de politici publice sectoriale vor stabili obiective specifice și acțiuni concrete, și vor urmări să prevadă surse bugetare pentru implementarea acestora, în baza calculelor precise.</p>
4.	Direcția Generală Juridică a Secretariatului Parlamentului	Se conturează tendința de a îngusta institutul "securității naționale" la elementele de bază ale apărării naționale. În prezent, Republica Moldova se confruntă nu numai cu provocări în domeniul apărării militare, dar și cu criză la capitolul securității energetice, agroalimentare, sociale, medicale ș.a. Ținem să reamintim despre existența legislației speciale ce reglementează totalitatea acțiunilor menite să asigure apărarea țării (de exemplu, Doctrina militară și Strategia națională de apărare) și în acest sens, a nu se confunda termenii de "securitate națională" cu "apărare națională".	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Obiecția este lipsită de relevanță.</p>

Nr. crt.	Autorul amendamentului	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Decizia Comisiei sesizate în fond
5.	Direcția Generală Juridică a Secretariatului Parlamentului	<p>Conform art.6 din Legea securității statului nr. 618/1995, principiile de bază ale asigurării securității statului sînt: legalitatea; egalitatea tuturor în fața legii; respectarea drepturilor și libertăților omului; delimitarea atribuțiilor organelor de asigurare a securității statului; oportunitatea; corelarea metodelor de lucru deschise și acoperite; asigurarea securității statului fără a prejudicia securitatea altor state și securitatea generală; nepărtinirea; conspirația profesională și transparența; aplicarea realizărilor tehnico-științifice.</p> <p>Atragem atenția că principiile prevăzute în pct.10 al Strategiei vin în disonanță cu principiile menționate în Legea nr.618/1995, predictibilitatea, adaptabilitatea și sincronizare fiind niște elemente caracteristice principiilor de bază ale asigurării securității statului, iar parteneriatul public-privat durabil poate fi catalogat ca o afișare de cooperare între anumiți subiecți. În acest sens, recomandăm revizuirea pct. 10 prin prisma legislației existente.</p>	<p>Nu se acceptă. Obiecția este lipsită de relevanță.</p>
6.	Direcția Generală Juridică a Secretariatului Parlamentului	<p>Cu titlu de recomandare, la pct.8 din Strategie se vor revedea obiectivele naționale de securitate și se vor expune în ordinea priorităților.</p>	<p>Nu se acceptă. Nu au fost prezentate careva argumente pertinente cu privire la necesitatea operării modificărilor respective.</p>
7.	Direcția Generală Juridică a Secretariatului Parlamentului	<p>Un alt aspect ține de mediul de securitate expus în cuprinsul Capitolului III, ori Strategia identifică mediul global și regional de securitate. Considerăm judicios reglementarea separată și detaliată a mediului național de securitate, ori reglementarea în linii generale a mediului național, ca parte a mediului regional pare a fi confuză.</p>	<p>Nu se acceptă. Nu au fost prezentate careva argumente pertinente cu privire la necesitatea operării modificărilor respective.</p>
8.	Direcția Generală Juridică a Secretariatului Parlamentului	<p>Se constată nerespectarea art. 54 din Legea nr. 100/2017, or în textul Strategiei se operează cu cuvinte și expresii nefuncționale, idiomatice, care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu, iar terminologia utilizată nu este constantă și lasă loc de interpretare.</p>	<p>Nu se acceptă. Nu au fost prezentate careva argumente pertinente cu privire la necesitatea operării modificărilor respective.</p>
9.	Direcția Generală Juridică	<p>În vederea executării pct. 29 din Strategie, sugerăm autorilor completarea proiectului de hotărâre cu prevederile corespunzătoare în acest sens.</p>	<p>Nu se acceptă. Art. 2. din proiectul de hotărâre privind aprobarea Strategiei</p>

Nr. crt.	Autorul amendamentului	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Decizia Comisiei sesizate în fond
	a Secretariatului Parlamentului		securității naționale a Republicii Moldova stipulează expres procesul de ajustare a programelor și planurilor de acțiuni la obiectivele, prioritățile și politicile expuse în Strategie.
10.	Guvernul Republicii Moldova	Potrivit proiectului Strategiei, corupția reprezintă o amenințare la adresa securității naționale, iar combaterea acesteia face parte din obiectivele naționale de securitate. Totodată, proiectul Strategiei prevede direcții de acțiune în vederea realizării obiectivelor naționale de securitate, combaterii amenințărilor, riscurilor și vulnerabilităților. În context, atragem atenția că respectivele direcții de acțiune nu prevăd suficiente măsuri pentru prevenirea și combaterea eficientă a corupției, fapt care implică completarea proiectului Strategiei în acest sens.	Nu se acceptă. Strategia de securitate națională se concentrează pe direcții generale și orientări strategice pentru securitatea națională, incluzând combaterea corupției drept o amenințare la adresa securității naționale. Cu toate acestea, SSN nu este conceput specific pentru a detalia măsuri specifice de combatere a corupției. În schimb, aceste măsuri specifice și detaliile operaționale sunt tratate în strategii de combatere a corupției care urmează a fi actualizat în conformitate cu SSN.
11.	Guvernul Republicii Moldova	Vulnerabilitățile în domeniul energetic, expuse la pct. 21.5 din proiectul Strategiei, necesită completate cu subpuncte noi, cu următorul cuprins: „21.5.6 Lipsa depozitelor subterane de stocare a gazelor naturale; 21.5.7 Insuficiența și starea tehnică precară a depozitelor de produse petroliere; 21.5.8 Capacități reduse de transportare a gazelor naturale în flux revers fluxului direct; 21.5.9 Congestii în infrastructura de transport a gazelor naturale; 21.5.10 Lipsa accesului direct la terminalele de gaze naturale lichefiate.”	Nu se acceptă. Propunerile includ vulnerabilități specifice și punctuale referitoare la infrastructura energetică, care sunt adesea considerate subiectul unor strategii sectoriale sau planuri de acțiune în domeniul energetic și ar putea fi tratate în cadrul acestora pentru a asigura o abordare mai operațională.

Nr. crt.	Autorul amendamentului	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Decizia Comisiei sesizate în fond
			Vulnerabilitățile specifice din domeniul energetic necesită o abordare coordonată și integrată între mai multe entități sau sectoare. Acestea pot fi tratate mai eficient în strategii sau documente sectoriale care implică mai multe agenții și autorități responsabile.
12.	Guvernul Republicii Moldova	Perceperea conceptului de cultură de securitate la nivelul societății este foarte precară. Informațiile referitoare la fortificarea securității și apărării naționale fiind distorsionate sau interpretate eronat la nivel de mental colectiv, fapt determinat și de instrumentele de dezinformare și propagandă. În acest sens, se propune expunerea subpct. 21.6.3 din proiectul Strategiei, în următoarea redacție: „Lipsa culturii de securitate și nivelul redus de educație mediatică în rândul cetățenilor, precum și capacitățile instituționale slabe de a combate dezinformarea”.	Se acceptă.
13.	Guvernul Republicii Moldova	Având în vedere vulnerabilitatea infrastructurii statului împotriva posibilelor amenințări externe, precum și împotriva dezastrelor naturale, pct. 28.1 necesită de completat cu un subpunct nou, expus în următoarea redacție: „28.1.10. Dezvoltarea infrastructurii teritoriale de apărare națională și protecție civilă.”.	Nu se acceptă. Propunerea dată ar urma să devină obiectul de examinare a instituțiilor de resort în procesul de revizuire a Strategiei naționale de apărare.
14.	Guvernul Republicii Moldova	Ținând cont de importanța obiectivelor de infrastructură critică, propunem completarea pct. 28.2 din proiectul Strategiei cu un subpunct nou, după cum urmează: „28.2.14. Fortificarea capacităților de protecție și pază a obiectivelor de infrastructură critică.”. Totodată, având în vedere multitudinea problematicilor ce vizează resursele umane, inclusiv lipsa de personal, subpct. 28.2.1 necesită expus în următoarea redacție: „Reformarea instituțiilor de aplicare a legii și dezvoltarea politicilor de motivare a personalului din cadrul acestora”.	Nu se acceptă. Propunerea dată ar urma să devină obiectul de examinare a instituțiilor de resort în procesul de revizuire a documentelor de politici sectoriale.

Nr. crt.	Autorul amendamentului	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Decizia Comisiei sesizate în fond
15.	Guvernul Republicii Moldova	<p>Ținând cont de denumirile și terminologia utilizată la nivelul Uniunii Europene, în proiectul Strategiei:</p> <p>1) subpct. 28.2.2 va fi expus în următoarea redacție: „Armonizarea politicilor și a legislației naționale la acquis-ul Uniunii Europene în domeniul prevenirii și combaterii criminalității organizate, infracțiunilor economice, precum și a infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică.”;</p> <p>2) subpct. 28.2.4 va fi expus în următoarea redacție: „Dezvoltarea sistemului de protecție civilă la nivel național în conformitate cu standardele Uniunii Europene, în contextul aderării Republicii Moldova la Mecanismul de Protecție Civilă al Uniunii Europene.”;</p> <p>3) subpct. 28.2.6 va fi expus în următoarea redacție: „Alinierea integrală la inițiativele și mecanismele existente ale Uniunii Europene în domeniul ordinii și securității publice.”.</p>	<p>Se accepta parțial.</p> <p>Se propune următoarea redacție pentru a nu diminua sensul stabilit inițial: „Dezvoltarea sistemului de protecție civilă la nivel național în conformitate cu standardele și politicile Uniunii Europene.”</p>
16.	Guvernul Republicii Moldova	<p>În cadrul normativ național se operează că noțiunea de „punct de trecere a frontierei de stat” (orice loc organizat și autorizat de Guvernul Republicii Moldova pentru trecerea frontierei de stat atât pe sensul de intrare, cât și pe sensul de ieșire din Republica Moldova).</p> <p>Prin urmare, subpct. 28.5.4 din proiectul Strategiei se va reda într-o redacție nouă, cu următorul cuprins: „Dezvoltarea infrastructurii punctelor de trecere a frontierei de stat.”.</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Se propune următoarea redacție pentru a nu diminua sensul stabilit inițial: „Dezvoltarea infrastructurii și multiplicarea punctelor de trecere a frontierei de stat.”</p>
17.	Guvernul Republicii Moldova	<p>Având în vedere importanța conceptului de management integrat al frontierei de stat în raport cu parcursul european al Republicii Moldova, remarcăm necesitatea completării pct. 28.5 din proiectul Strategiei cu un subpunct nou, cu următorul conținut: „Dezvoltarea controlului comun în punctele de trecere ale frontierei de stat, precum și a patrulării comune a frontierei de stat cu statele limitrofe.”.</p>	<p>Nu se accepta.</p> <p>Propunerea este prea specifică și ar trebui identificate modalități de integrare a acesteia în procesul de ajustare a cadrului normativ existent sau în elaborarea cadrului normativ care va urma să fie aprobat după adoptarea Strategiei securității naționale. Aceasta ar urma să se realizeze prin intermediul unui Grup de lucru dedicat, care va fi stabilit în acest</p>

Nr. crt.	Autorul amendamentului	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Decizia Comisiei sesizate în fond
			scop, având ca obiectiv operaționalizarea Strategiei.
18.	Guvernul Republicii Moldova	În scopul asigurării unei expuneri uniforme, la subpct. 28.7.1 și 28.7.2 din proiectul Strategiei cuvintele „Acțiuni diplomatice” se vor substitui cu cuvintele „Întreprinderea acțiunilor diplomatice”.	Se acceptă.
19.	Guvernul Republicii Moldova	Reglementarea exhaustivă a unui proces continuu de monitorizare și evaluare este esențială în contextul implementării eficiente a documentului de politici publice, prin urmare, atragem atenția că proiectul Strategiei necesită completat cu un set de indicatori de monitorizare și evaluare, care ar permite evaluarea progresului implementării documentului de politici publice. Totodată, proiectul cuprinde un set larg de politici din diverse domenii (militar, economic, cibernetic, ecologic, agroalimentar etc.), care vizează mai multe documente de politici sectoriale în vigoare. Astfel, pentru a asigura corelarea documentelor de politici sectoriale (strategii și programe) cu proiectul Strategiei, precum și în scopul excluderii caracterului echivoc al cuvintelor „aducerea la zi a strategiilor de securitate și de apărare sectoriale”, se propune reformularea celei de-a doua teze a pct. 29 din proiect (Dispoziții finale), după cum urmează: „Totodată, Strategia reprezintă un document de referință pentru elaborarea, inclusiv modificarea strategiilor și programelor sectoriale care conțin reglementări ce vizează domeniul de securitate și de apărare națională”.	Se acceptă.
20.	Guvernul Republicii Moldova	În conținutul Strategiei se vor utiliza doar denumirile oficiale ale statelor, iar exprimarea prin abrevieri a unor denumiri sau termeni se va face numai după explicarea acestora în text, la prima folosire.	Se acceptă.
21.	Guvernul Republicii Moldova	În nota informativă la proiect, numărul legii prin care a fost adoptat Regulamentul Parlamentului este indicat greșit. Prin urmare, numărul „747” se va substitui cu numărul „797”	Se acceptă.
22.	Guvernul Republicii Moldova	La compartimentul „Fundamentarea economico-financiară” din nota informativă la proiect, necesită de descris impactul economico-financiar, cu indicarea cheltuielilor (bugetare și nebugetare) necesare pentru implementarea noului act normativ, iar la compartimentul „Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare” din aceeași notă informativă, se va indica lista actelor normative ce urmează a fi modificate	Conform art. 364, alin. (1) și 365 (1) din Legea nr. 345/2003, Strategia securității naționale stabilește modalitatea de realizare a funcțiilor instituțiilor statului în scopul asigurării securității și apărării

Nr. crt.	Autorul amendamentului	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Decizia Comisiei sesizate în fond
		sau abrogate, astfel cum este prevăzut în anexa 1 la Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.	<p>naționale. În acest sens, Strategia securității naționale, funcțional, acționează în calitate de document de politici publice multisectorial (domeniul securității naționale și apărării naționale), care stabilește obiective generale și direcții de acțiuni/direcții prioritare la nivel strategic (majore) pentru autorități și instituții publice naționale, care urmează a fi detaliate prin documente de politici publice (programe/planuri) elaborate subsecvent în vederea implementării acestora. În acest sens, în contextul elaborării și/sau ajustării de către autoritățile responsabile a documentelor de politici la nivel sectorial, urmează a fi detaliate aspectele financiare, inclusiv întreprinși pașii necesari pentru implementare, inclusiv prezentarea de propuneri în cadrul procesului bugetar, în conexiune cu cadrul normativ al finanțelor publice.</p> <p>Cu referire la menționarea expresă în proiectul de strategie a actelor normative care urmează a fi supuse modificărilor menționăm că, având în vedere că după adoptare va fi necesară revizuirea documentelor de politici publice existente,</p>

Nr. crt.	Autorul amendamentului	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Decizia Comisiei sesizate în fond
			elaborarea altora noi și modificarea actelor normative naționale, pentru a facilita acest proces, urmează a fi instituit un grup de lucru interinstituțional, care va cuprinde instituții de stat din domeniul securității și apărării, care va avea responsabilitatea de evaluare a documentelor de politici publice și actelor normative, determinând lista actelor normative și măsurilor necesare pentru implementarea Strategiei securității naționale.
23.	Guvernul Republicii Moldova	În condițiile art. 54 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, se recomandă ca pentru termenii și expresiile din alte limbi (benign, malign), utilizate în conținutul proiectului Strategiei, să se indice și corespondentul acestora în limba română.	Se acceptă cu modificarea următoarelor puncte: 1. Strategia securității naționale (în continuare - Strategia) vine ca răspuns la tendințele noi, cu impact negativ și pozitiv, în domeniul securității. 12.4. În același timp, tehnologiile transformative sporesc potențialul distructiv al actorilor statali și nonstatali agresivi, în domeniile cibernetic, economic, informațional, social și militar. 21. Republica Moldova se confruntă cu mai multe vulnerabilități, care sunt sau pot fi exploatate de actori destructivi interni și externi, cum ar fi: 21.6.2. Expunerea societății, pe o durată lungă de timp, la

Nr. crt.	Autorul amendamentului	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Decizia Comisiei sesizate în fond
			dezinformarea răspândită de actorii agresivi prin intermediul mass-mediei tradiționale și digitale. 28.4.3. Dezvoltarea cooperării dintre instituțiile publice, societatea civilă și mass-media în vederea contracarării influențelor informaționale amenințătoare.

Lilian CARP
Președintele Comisiei

